

HB 13.908

HÍRÜNK A VILÁGBAN

I.évfolyam 8.szám.

1951.augusztus 1.

A NEMZETEK KÖZÖTTI EGYÜTTMŰKÖDÉS EGY MAGYAR UTTÖRŐJE.

/P.Rossello: Les Précurseurs du Bureau Internat. d'Éducation, Genf, 1943/
Irtta: Krüssely József

Az összehasonlító közoktatás gondolata csaknem olyan idős, mint maga a modern közoktatás. Először 1817-ben veti fel Jullien, a francia volt jakobinus tudós, Pestalozzi tudományos népszerűsítője. Magáról a Pestalozziék modern iskolarendszeréről azt mondják, hogy jobban megváltoztatta Európa képét, mint maga a francia forradalom, amelynek a nyomában ez a rendszer megszületett. A közoktatás nemzetközi összehasonlító intézményének ugyanígy azt a feladatot szánták, hogy a nevelés egybevetésével az egész világ kapcsolatát közelivé tegye s a népek gyűlölködését békére fordítsa. Igaz, hogy a gondolat elindításától is több, mint száz esztendő telt el, mire 1925-ben Genfben tényleg létrehozták ezt az intézetet. Ez is akkor történt, amikor még az emberiség alig emelkedett ki az egyik háború nyomorúságából s azóta a harmadik küszöbénél tartunk; ilyenkor a pedagógusok helyett a hadvezéré a szó s a nyers erő, - sokszor az erőszak - az ember csendes formálását háttérbeszorítja s ilyenkor a szellem tekintélye helyett a matéria dönt. Mégis száz esztendő s keresés izgalma s így a Kemény Ferencé is beleépült ebbe az intézetbe s ha a békének újra ideje lesz, ahol a katona helyett újra a pedagógusnak jut a fontosabb szerep, akkor bizonyára újra lobot vet majd ebbe az intézetbe betakart száz esztendő nagy akarások parazsa. Most csak arra szorítkozunk, hogy leírjuk ami megvan és idézzük Keményről Rossellót, az intézet aligazgatóját.

A nemzetközi nevelés genfi hivatala ma főleg arra szorítkozik, hogy az országok közoktatási adatait összegyűjti és összehasonlítja az intézményeiket és a módszerüket. Így az intézet útján nemrég is ötvenhárom ország cserélte ki a tapasztalatait. Ezenkívül az intézet a legmodernebb tudományossággal tanít is: új pedagógus gárdát nevel, ahonnan csak eljöhethetnek a pedagógusnemzedék jobbjai. Az intézet inkább nemzetközi magánalapítás s nem a kormányoké s a nemzeti lényegét tiszteletben tartja. Sőt éppen arra épít. De a helyi, táji /országársznyi, kantoni/ és az országonkénti hierarchiában mintha a nemzet legmagasabb öncélúsága megszűnőben lenne és helyet adna a felébehelyezett nemzetközi tervnek. Az intézet céljában ez az újszerűség. Mire tehát Középeurópa, vagy akár az egész Európa politikai, gazdasági és népi együvéállása tető alá kerül, vagy akár a világállam is megszületik, a közoktatás már régen felkészült, hogy kijavíttassa a történelemkönyveket, eltüntesse a nemzeti gyűlöletet s mint ahogy ma a svájci kantonszövetségben szokás,

ügynevezett kultúraegyenlősítési juttatással felemelje a kultúrában gyengébb, elmaradottabb nemzeteket.

Igaz, hogy ha az intézet létrehozására is száz esztendő kellett, az eszme megvalósulása bizonyára több századba kerül, de az eszme elindult s ebben a magyarok is eminens részt vettek. Rossello, az intézet aligazgatója 1943-ban könyvet írt a gondolat előhírnökeiről s a francia Jullien és Lebonnois, a holland Molkeboer s Peeters, a német Kurning, az angol Scott, a svájci Zollinger s az Egyesült Államok-béli Luckey és Andrews asszony mellett ott szerepel a Kemény Ferenc neve. Hallgassuk meg, mit ír Keményről ez a könyv:

...Ezt a könyvet tulajdonképen csak Kemény Ferenc budapesti tanár írhatná meg, - kezdi Rossello - mert csak Kemény az az ember, aki a nemzetközi pedagógiában mindent ismert; a nemzetközi konferenciákban is ő a legjártasabb és sohasem iszonyodott attól, hogy mindenkivel együtt kell dolgozni. Ezért tudott Kemény mindent. Ő fedezte fel Jullient, a gondolat szülőjét s Kemény vezetett rá Molkenboer, Kurning, Lebonnois, Peeters és Scott nyomára is.

Nagybecskerekén született 1860-ban s a pesti és párizsi egyetemi tanulmányai után beutazta az egész Európát; sőt ismerte a Közel-Keletet is és az Egyesült Államokban is járt. Ezek az utazások tették arra fogékonnyá, - amint 1905-ben írja - hogy a világ a nacionalizmus korszakában is tulajdonképen az internacionalizmus csillagzatában van s Keményt ez az internacionalista vízió sarkalta. De a két tényt nem tartja ellentétesnek, sőt ép így egészíti ki az egyik a másikat. Kemény a nemzeti kultúrát is úgy határozza meg, hogy az tulajdonképen nem más, mint a sajátosságok kivetítése s az idegen kultúrák visszatükrözése. De semmi sincs Keménytől távolabb, mint hogy a nemzeti kultúrák értékét gyengítené, elhalványítaná; a nacionalizmust s az internacionalizmust nem helyezi szembe, mert szerinte ez csak visszahatást szülne és a nemzetközi kultúrának is ártana. A két áramlatnak szerinte együtt kell haladni s a magasabb szintézis bizonyosan be fog következni. De mindaddig hiába keressük ezt a magasabb szintézist, amíg ki nem fejlesztettük a köznevelés nemzetközi eszméjét. Kemény ezt az eszmét hat pontba foglalja s az elvnek a népek és a fajok ellentéte között a békét és a politikai közeledés ügyét kell szolgálni.

1905-ben Bernben kiadott füzetében írja: mindenki érzi, hogy azokat a kapcsolatokat, amelyek a közoktatás terén is meghaladják a nemzeti keretet, nemzetközileg is csoportosítani kell. Az anyag és a szellem területén a korban minden központ felé tör s másutt a nemzetközi uniókat meg is teremtették. A szellemi probléma is tehát csak a nemzetközi pedagógiai intézet létrehozásával oldódhat meg, s hogy ez az intézet közeliben létrejön, azt bizvást meg lehet jósolni; írja Kemény húsz esztendővel előbb, mint ahogy az intézet létrejött.

De Kemény, - éppenúgy, mint előtte Jullien, Molkenboer, Kurning - kormányok közötti intézetre gondol, mert bár szükségesnek látja a magántársulást, mégis a személyek, vagy a magántársulások ebben a rováskorra íródó korszakban szerinte csak úgy végezhetnek eredményes munkát, ha a kormányok részéről is biztosítva van a hivatalosság. Kemény pénzügyi szempontból is fontosnak tekinti ezt a szervezési módot, mert e téren rossz tapasztalata van; 1912-ben u.i. vállalkozott, hogy kérelemmel fordul a Carnegie-alapítvány európai irodájához; de a nagyok megszokták, hogy csak gazdag mozgalmaknak adnak kölcsönt s Kemény kérelme oly szerény, hogy az iroda elveti.

De nemcsak a közoktatás világközpontjának összehozásában ügyvédkedik Kemény, hanem össze akar hozni egy háromnyelvű nemzetközi fo-

lyóiratot is. S ezt a tervet meg akarja tartani magyarnak; a miniszterre ugyan méltányolja, de a kivitelben nem hisz, ezért azt ígéri, hogy ha a kérdést a szerző saját vállalkozásaként kezeli, nem tesz kifogást ellene.//

Kemény viszont igazi kollaboráns lélek; sohasem ragaszkodik a saját terveihez, csak azt tartja, hogy a hivatalt minél előbb létrehozzák. Ostendében ezért segíti oly hűségesen Peeterst s 1912-ben a nevelésügyi dokumentációs iroda értekezletén Peeters azt állítja róla, hogy az iroda igazi megalapítója tulajdonképpen Kemény. De a budapesti tanár a dicséretet magyar modestiával Peetersre hárítja s azt mondja, hogy a gondolat és a terv Peetersé; ő csak boldog, hogy a munkában társulhat. S ebben az egységes és termékeny együttműködésben mindketőtöknek igaza volt - írja Rossello.

A közoktatásügyi miniszterek 1901 évi értekezletét Kemény a Peeters lapjában eképen üdvözli: ügylátszik hogy a frázisok tényleg véget érnek és az "ige" valósággá válik. Végre elmondhatni, hogy aki cselekszik, az hallgat s aki nem tesz, fecseg. A hágai konferenciára Kemény készíti el a nemzetközi köznevelés mozgalmának a múltját s a saját szempontjait is hozzáadja az értekezéshez. Utal a nehézségekre s azt ajánlja, hogy ha az értekezlet nem akar az eredményben csalódní, zsúfolt napirendet ne válasszon. De Kemény arra is kitér, hogy az intézet létrejöttéről szeretne zárójelentést hallani az előkészítő összejövetelek helyett. Erre és a lap feltételeinek a megteremtésére tüzeli a minisztereket is és azt javasolja, hogy a közoktatási tárcák nyissanak egy-egy nemzetközi osztályt s közoktatási attasékat küldjenek ki az új intézethez. Az intézeti tagságot érintve nem a hivatalos kinevezésekre gondol, mert azokban nem bízik. Ehelyett szét kellene nézni az egyes országokban s a legképzettebb pedagógusokat kellene delegálni, hogy az intézet tényleg az emberi tudomány és a művészet szubtilis virága lehessen.

Az előkészületi száz esztendő ciklus legjártasabb munkatársa Kemény, - írja Rossello. Kemény jól ismeri a mozgalom teljes irodalmát s jól van minden mozgalmi kortárssal. Ő az eszme legjobb hírverője, akit ez a kérdés valaha is kapott s végül Kemény nagy ösztönző, mert senki sem lelkesít úgy mint ő; a legmelegebb biztatások mindig Budapestről jönnek s Hágában is az ő tudása világít a későbbi munkatársak előtt. A Genfben később létrehozott intézményről az a Kemény véleménye, hogy az ő elvét követték s az intézet felé ez volt az első nyolc évben a legkomolyabb szó, jegyzi meg a szerző. 1938-ban a magyar kormány is csatlakozott a genfi intézményhez s ekkor az intézet elnöke, az európai híré Piaget egyetemi tanár meleg emlékezéssel róta le hivatalosan is az intézet háláját Kemény tanár iránt...

Ennyi a hosszú tanulmány rövid kivonata, de a könyv írója még közel tizenöt helyt idézi Keményt s így a műben nincs egyetlen szakasz, ahol a Kemény emléke ne élne. Közli a képét és a műveit is s végül a szerző nem kis keserűséggel vázolja, hogy a százévesztendő előtörténetben is sokszor kiütözött az emberi silányság; sokan igyekeztek elhallgatni azt az újabb tervet, ami az övéikét meghaladta, sőt nem egyszer harcot is vezettek a mások terve ellen. Itt is csak Kemény a kivétel, a budapesti tanár, aki minden tervet napvilágra hozott. Jullien felfedezése is neki köszönhető, aki 1817-ben utnakindította az eszmét. Kemény 1885-ben egy szajnaparti böngészése közben talált rá a műre, amely megragadta s ezért fáradozott annyit, hogy létrejöjjön ez a százévesztendő terv.

1935-ben Kemény minden anyagát megküldötte Genfnek. Az anyag Svájcra szól, írja a kísérőlevélben. Mivel ez az ország a közoktatás terén régtől fogva nagy szerepet játszik, az okmányoknak is csak az új intézet az igazi helye. Öröködjék az új vállalkozás felett is Pesta-

lozzi lelke s az ő szelleme vezesse a további munkáját - idézi Rossello a Kemény leveléből.

Mint egy másik nemzedék és másik országrész gyermeke, én nem tudom, hogy Pesten jutott-e Keménynek síremlék, vagy valamelyes tábla. Csak annyit tudok róla, hogy sokan nem ismerték. Meglehet, hogy ő is olyan gyermek, aki felfedezte Európát s ha meg is feledkezett volna róla a hivatalos ország, ami könnyen megeshetett, Európa 1943-ban a Rossello könyvben Kemény Ferencről nem feledkezett el.

BIBLIOGRÁFIA 1945-1950 /II./

- THE CITIES OF THE HUNGARIAN LINGUISTIC TERRITORY IN SLOVAKIA
/Hungary, Municipal Statistical Bureau, Inst. of Letters and Arts, Budapest, 1946./
- THE STABILISATION OF THE HUNGARIAN CURRENCY /Hungarian General Credit Bank, Budapest, 1946/
- Szalai A.: JUGEMENT DU PEUPLE CONTRE LES CRIMINELS DE GUERRE HONGROIS
Budapest, Athenaeum, 1946/
- Kósa J.: OPINIONS HONGROISES SUR LES ALLEMANDS /Budapest, 1946/
- Koestler A.: THIEVES IN THE NIGHT /USA, MacMillan, 1946/
- Koestler A.: LE ZÉRO ET L'INFINI /Paris, Calman-Lévy, 1946/
- TREATY OF PEACE WITH HUNGARY /USA Department of State, Treaties and Other International Acts Series 1651, Publ. 2974, Washington, 1947/
- Boitos: LE PROGRES CULTUREL EN TRANSYLVANIE DE 1918 a 1940 /Bukarest, Imprimerie Nationale, 1947/
- LA HONGRIE ET LA CONFÉRENCE DE PARIS, LES RAPPORTS INTERNATIONAUX DE LA HONGRIE AVANT LA CONFÉRENCE DE PARIS /Magyar Külügymin., 1947/
- CARNET DE POCHE DU COMMERCE EXTÉRIEUR DE LA HONGRIE /Magyar Külkereskedelmi Igazgatóság, Budapest, 1947/
- POCKET BOOK OF THE HUNGARIAN FOREIGN TRADE /M. Külker. Ig., Budapest, 1947/
- Hertz Frederick: THE ECONOMIC PROBLEMS OF THE DANUBIAN STATES /London, Gollancz, 1947/
- Montgomery John F.: HUNGARY THE UNWILLING SATELLITE /USA, Devin-Adair, 1947/
- Cornish Louis C.: TRANSYLVANIA THE LAND BEYOND THE FOREST /Philadelphia, Dorrance, 1947/
- AGRICULTURE AND FOOD IN HUNGARY /UNRRA Division of Operational Analysis Papers No 33, 1947/
- Czebe J.-Pethő T.: HUNGARY IN WORLD WAR II. /USA, Universal Distributors, 1947/
- Koestler A.: TWILIGHT BAR /London, J. Cape, 1945/
- Koestler A.: THE YOGI AND THE COMISSAR /USA, McMillan, 1945/

VOLTAIRE: MINDAZON NÉPEK KÖZÜL, MELYEK A TÖRTÉNELEMBEN ELVONULTAK SZEMÜNK ELŐTT, EGY SEM VOLT OLYAN SZERENCSETLEN, MINT A MAGYAR... HIABA HELYEZETT EL A TERMESZET EBBEN AZ ORSZÁGBAN ARANYBANYAKAT, HIABA VANNAK NAGYSZERŰ GABONATERMŐ FÖLDJEI ÉS SZŐLŐI, HIABA VANNAK ERŐTELJES, JÓALAKÚ ÉS ESZES FÉRFIAI, SIVATAGGA VÁLT, VÁROSAI ROMBA DÖLTEK, MEZEINEK EGY RÉSZÉT FEGYVERREL KEZÜKBEN MŰVELTÉK BIRTOKOSAIK... NEM MARADT FENN MÁS, MINT KÖRÜLBELÜL SZÁZ VÁR, MELYEKET TULAJDONOSAINKNAK ÁLLANDÓAN AZ ELLENSÉGGEL SZEMBEN KELL VÉDELMEZNIÖK.

EGY AMERIKAI EGYETEMI TANKÖNYV.

A következőkben rossz hírünk egyik legfőbb forrását, a különböző országok tankönyveit fogjuk közelebbről szemügyre venni. Egy francia földrajz-könyvet ugyan már megvizsgáltunk, azonban most folytatólagosan fogunk amerikai, svájci, holland, angol, stb. tankönyvekkel foglalkozni. Nem kétséges, hogy rengeteg tévedésre, ferdtítésre, mellőzésre fogunk bukkanni. Ezeknek azonban nagyrésze nem rosszindulatból ered, csak éppen a tankönyvírók is csupán a rendelkezésükre álló forrásokból veszik adataikat, maguknak kialakult véleményük egy ilyen kis népről nincs, vagy a már régebben megformálódott közhangulat hatása alatt állnak. S ez fokozottan vonatkozik a tanulókra, hallgatókra. Az ő számukra ép a tankönyv a legfőbb forrás s ha a régi közhangulat már meg is szűnt volna, a tanulmányaik nyomán újra kialakul többé-kevésbé ugyanaz. U. i. semmi okuk sincs kételkedni tankönyveik tárgyilagosságában, minek folytán a mi legjózanabb állításainkat is könnyen sovinizmusnak minősítik. Egy egész generáció nőtt fel külföldön ezeknek a tévedéseknek a beidegződésével. Ez ellen harcolni egyike a legnehezebb feladatoknak.

Sorozatunkat egy új, de máris elterjedt amerikai tankönyvvel kezdjük: "Európa 1914-től napkainkig"/Aljberg és Aljberg, McGraw-Hill Book Co. New York, 1951./ A könyv komoly, nagy munka /855 o./ és sokban tükrözi az amerikai felfogást. Magyarország bőven szerepel benne. Fantasztikus hibák kitűnő meglátásokkal váltják egymást a könyvben.

Az elején, a párizskörnyéki békeszerződések tárgyalásánál a szerzők még kiemelik az igazságtalanságokat: "Az új Európa egyik sarokkövének az önrendelkezést hirdették, mégis ezt az elvet egyáltalában nem alkalmazták általánosan. A szerződések életbelépése után több mint 30 millió európai élt még mindig anyaországán kívül. Számos új állam, melyet Ausztria-Magyarországból vágtak ki, csupán kisebb másodpéldánya volt a birodalomnak." /83 o/. Elítélik a népszövetségi politikát is.

A két háború közti Magyarországról szóló fejezetnek azonban már ilyen címet adnak: "Magyarország háború utáni nyughatatlansága". S még előbb, a csehszlovák fejezetben azzal a megokolással helyeslik a ruténeknek ígért autonómia megnevezését, hogy azok még nem értek meg rá, miután évszázadokon át magyar uralomnak voltak alávetve. Autonómia esetén a ruténeket a magyar adminisztrátorok kizsákmányolták volna. /?/ Önkormányzat magyar kormányzatot jelentett volna. Masaryk el volt tökélve, hogy megvédi a ruténeket saját hozzá nem értésükkel szemben... A kisebbségekkel a csehek túl enyhén bántak..." /350/

A Károlyi-forradalmat, a Kun Béla-féle uralmat, az ellenforradalmat a szokott módon tárgyalják, legfeljebb az az érdekes, hogy a román megszállást a nagybirtokos arisztokrácia ezirányú kérelmével okolják, viszont kiemelik, hogy a románok magukkal vitték minden mozgathatót az országból. Az ellenforradalmat főleg azzal magyarázzák, hogy a kommunizmus 3.6 milliórdos /?/ kárt okozott az országnak s mivel ezt Horthy és pártja sehogyse tudta pótolni, dühét "a kommunista kormány és társadalom minden nyomának kipusztításával akarta csillapítani". /337/ /A könyv egyébként a 45-ben elvesztett, ill. nyert lengyel területek jelentőségét is dollárban méri//

Bethlenről megállapítják, hogy "inkább lemondott nagy birtokairól, mint magyar állampolgárságáért s hogy Nemzeti Egység nevű pártjában mindenki benne volt, aki a birtokos osztály vagyoni állagát meg akarta őrizni a kitagadottak követeléseivel szemben; autokrata eszközökkel s egyes manipulációkkal kormányzatát egy évtizeden át fenn tudta tartani". /377/

A "bevallottan fasiszta" Gömbössel, majd a Darányi-tervvel kapcsolatban így jellemzik a revizionizmust /e fejezet címét/: "A magyarok általában mohón igyekeztek helyreállítani a gazdasági prosperitást, amely - hitük szerint - csak a Dunai térség teljes átrendezésével érhető el.

Nézetük szerint ezt csak fegyverrel lehet végrehajtani. Erre előkészülendő, Magyarország 1938-ban megkezdett egy öt éves tervet, melynek főpontja a felfegyverkezés volt."/380/

Imrédyről megírják, hogy a Horthy-rezsim azért hozta, mert Darányi nem elég hatékonyan állt ellen a náci mozgalomnak. Imrédy börtönbe vettett több mint száz náci, majd a náciak semlegesítésére átvette tőlük a revizionizmust. Magyarország védelmére az előretörő német nácizmussal szemben igyekezett bekebelezni Ruténiát, hogy létrejöjjön a lengyel-magyar közöshatár. Közben megváltozott az addigi magyar közömbösség a zsidók iránt, mely annyit vonzott oda közülük, hogy 1930-ban a lakosság 5 százalékát alkották. Féltékenységgel nézték, hogy a hasznothajtó pozíciók fele a zsidók kezébe került. Imrédy ekkor behozta a /20 százalékos/zsidó-törvényt, de az antiszemitizmusnak maga is áldozatul esett. Utóda Teleki lett, aki bár Magyarország szabadságának a megőrzésére törekedett, egyre jobban hangolta össze politikáját a németekével. Miután a magyar külkereskedelem 70 százaléka Németországba irányult és mivel annak hasonló reviziós törekvései voltak, nem volt meglepő, hogy Magyarország a külpolitikáját a Hitlerével összekapcsolta, majd később Németország oldalán belépett a háborúba. /381/ /Egy szóval sem említi Teleki öngyilkosságát s hogy nem ő kezdte a háborút/

A II. világháború utáni magyar fejezet azzal kezdődik, hogy amagyarok a Tengely oldalán harcolva Romániától megszerezték Északerdélyt, melyben román volt a többség, Csehszlovákiától egy olyan területet, ahol 1/3 volt a magyarok aránya s egy másikat Jugoszláviától, 1/4-nyi magyar lakossággal. /Meg se kísérlik a statisztikai számításokat objektíven vizsgálni/ Aztán jött a vereség s "az óriás veresége maga után vonta a pigmeusok megadását." /724/

A következőkben megtudjuk, hogy már 1945 májusában is volt választás nálunk!/. A novemberi választások nagy jelentőségét erősen hangsúlyozza. "A kisgazdapárt győzött, mely nem hajlott radikalizmusra. A magántulajdon elvének s a szabad vállalkozásnak kötelezte el magát... A választás visszavetette a kommunistákat." Aztán következett "a közigazgatás megtisztítása a náciaktól; ezt alapossággal hajtották végre, de mentesen minden üldözéstől. Másik probléma volt a háborús bűnösök megbüntetése, s a magyarok most ismét megőrizték az egyensúlyt... Csupán 100 bűnöst végeztek ki. Horthy admirális elkerülte a büntetést." /A szám nem pontos, mert csak 1948-ig 138 kivégzés történt./ /726/

Ezután következik a földreform ismertetése, "Európa utolsó fennmaradt feudális fellegvárában"; majd a köznevelés "szekularizációja" és a stabilizáció. A kommunista hatalomátvételt kissé amerikaián képzelik el - s a tényektől meglehetősen függetlenül: "Végül, 1947 januárjában a kommunisták a kisgazdapártot a kormányzat megdöntésének szándékával vádolták meg. Ennek következtében februárban a közigazgatási tisztviselők százait, katonatiszteket s egy csomó képviselőt - lemondásra kényszerítettek!/. ...Májusban megfenyegették Nagy miniszterelnököt, aki erre lemondott... Egy parlamenti választás augusztusban legyengítette a kisgazdapártot, harmadik helyre szorítva..." /727-28/

A Mindszenty-ügyet egy egész oldalon át ismertetik, de úgy, hogy a kérdésben a kommunisták mellé állnak! Az egész küzdelmet úgy állítják be, mintha az csak az egyház és az állam közt folyt volna. /Ezen az egy oldalon a kommunista szót egyetlenegyszer nem használják! / Mindszenty volt hibás e beállításban, mert nem volt hajlandó tárgyalni. E helyett exkommunikálta az államosításban résztvevő katolikusokat. "Ilyen cselekedetek nem kedveltették meg a kormánnyal, amely már azzal gyanúsította, hogy pártolja a Habsburgok restaurációját... Az állam félt, hogy hajthatatlan magatartása meghiusítja programját. 1948. dec. 28-án letartóztatták... Az ítéletet a felső bíróság helyben hagyta... A legtöbben Nyugaton; főleg a hívő katolikusok és a pápa, csalásnak minősítették a tárgyalást." /728-29/

KÉRDÉSEK ÉS FELELETEK.

Olvasóink nagy érdeklődésére való tekintettel e számunkban új rovatot nyitunk. Olvasóink közérdekű kérdéseire itt felelünk, ill. itt közöljük azokat a kérdéseket, melyekre olvasóinktól remélünk választ.

MENNYI LEHET A MAGYARSÁG JELENLEGI VILÁGLÉTSZÁMA? Multkori, az Encyclopaedia Britannicáról szóló cikkünk nyomán több olvasónk fordult hozzánk ezzel a kérdéssel. Sajnos, pontos választ adni márcsak a mai keleteurópai viszonyokra való tekintettel sem lehet. A magyar kormány pl. tudomásunk szerint mindeddig nem hozta nyilvánosságra az 1949-es népszámlálás nemzetiségi adatait. Így csak többé-kevésbé pontos becslésre szorítkozhatunk.

1930-ban a magyarság létszámát a Magyar Statisztikai Zsebkönyv /MStZs/ Nagy Iván kutatásai alapján 12.166.391-re teszi. Ebből az anyaországban élt 8.001.112, Romániában 1.800.000, Csehszlovákiában 970.000, Jugoszláviában 580.000, Ausztriában 35.000. Franciaországban 40.000, míg a tengerentúl a USA-ban 580.000, Kanadában 50.000, Braziliában 33.000, Argentínában 10.000; a többi szétszórva egyéb országokban. /Ezek az adatok - kivéve az otthoniakat - nem hivatalos kimutatáson alapulnak, hanem félhivatalos és magánadatokon, továbbá megbízhatónak tartott becsléseken. Pl. a francia hivatalos statisztika 1930-ban csupán 20.000 magyart mutatott ki. Az utódállamok pedig tudvalevőleg igyekeztek lecsorítani a magyarság számát, Románia pl. csak 1.555.000 magyart vallott be, amihez hozzá kell számítani a magyarérmű zsidókat. Csehszlovákia 719.000, Jugoszlávia 467.000 magyart mutatott ki. /1944 elején a MStZs 13.655.000-re becsüli a magyarság világlétszámát.

1949 körül a következő a helyzet: Magyarország lakossága az 1949-es népszámlálás szerint 9.207.286. Sváb körök szerint kb. 200.000 volt magyarországi német él jelenleg Nyugaton. A Kelet-Németországban letelepítettek száma 40.000 lehet, vagyis ma Magyarországon élhet $477.057 - 240.000 = 237.057$ németajkú, lévén 1941-ben /a trianoni országban/ 477.057 a számuk. A csehszlovák-magyar népcseré során kb. 60.000 szlovák hagyta el az országot, tehát $75.920 - 60.000 = 15.920$ szlovák maradt. Egyéb nemzetiség: 109.843 /1941/. A három csoport háborús vesztesége lehet, az egész lakosságát véve alapul: 15.000. Természetes szaporodásuk: kb. 25.000. Ezt hozzá kell adni, az előbbiit meg levonni a nemzetiségek létszámából. Összesen tehát 373.000 idegenajkút kell levonnunk az összlakosságból, vagyis Magyarországon 1949-ben élt 8.834.000 magyar.

Románia 1948-ban 1.499.851 magyart mutatott ki, Jugoszlávia u. ebben az évben 496.493 magyart. Csehszlovákiában még nem volt népszámlálás, annak mai területén, levonva az 1930-as adatukból a háború után kiüldözött vagy kicserélt kb. 90.000 magyart, talán 630.000-t mutatna ki. /Indokolt az akkori adatokat venni, mert egyik utódállamban sem változott azóta lényegesen a kimutatott magyar lakosság/. Az USA-ban 1949-ben 730.000-re becsülhető a magyareredetűek száma /az 1950-es népszámlálás idevágó adatait csak jövőre teszik közzé/, a többi országra nincs adatunk, legfeljebb feltehetjük, hogy a menekült magyarsággal együtt vagy 100.000-rel szaporodott a számuk, vagyis lehetnek 370.000-en összesen.

Most adjuk össze a magyarországi, utódállamokbeli s egyébütt élő magyarokat: 12.560.000. Természetesen a második csoport korrekcióra szorul, sokkal inkább, mint a harmadik. /Ha a MStZs 1930-as adatait elfogadjuk, s az új rezsimék a régiekéhez hasonló tendenciáit is valószínűnek vesszük, kb. 480.000 romániai, 340.000 csehszlovákiai és 190.000 jugoszláviai magyart is hozzá kell számítani. Viszont le kell

vonni az elpusztult magyar zsidók számát, valamint a háborús veszteséget. Ez lehetett 300.000-fő. A természetes szaporodás bele van kalkulálva az előbbi adatokba. Így a régi MSTzs a magyarság világlétszámát 1949 elején valószínűleg kb. 13.250.000-re becsülné, 1951-re kiszámítva pedig 13.450.000-re./

KI BASIL RAKOCZI? A New York Times említi, hogy New Yorkban Basil Rakoczi festőművész kiállítást rendezett. Ki tud továbbit erről a kétségtelenül magyar háttérű művésztől? Szíves közléseket kérem a következő címre: Mr. Joseph St. Clair, 8a Fremont Circle, Ord Village, Monterey, Calif., USA.

EGY BARNÁ NILS NEVŰ MÉRNÖK A FŐHŐSÉ James Ramsey Ullman: "River of the Sun" c. regényének. Ullman a hozzá intézett kérdésre, hogy miért szerepeltet magyart regényében s hogy a hősnének miért éppen a Barna nevet adta, a következőket válaszolta:

"...Ami a Nils Barna nevű szereplőt illeti - szándékosan adtam neki vegyes kontinentális háttérrel, mivel nem akartam, hogy bárki is azt értse bele, hogy én az ő egyéni jellemvonásait kapcsolatba hozom bármely határozott nemzettel. Sok évvel ezelőtt az iskolában volt egy Barna nevű osztálytársam, aki magyar származású volt; és a jelenlegi asztali tenisz világbajnok - egy magyar - szintén ezt a nevet viseli. Jobbnak tartottam ezt, mint egy tipikusan magyar nevet, amelyet általában nehezen tud kiejteni az angol..." /Mr. St. Clair szíves közlése/

BIBLIOGRÁFIA 1951./III./

- Katona George: PSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF ECONOMIC BEHAVIOUR /USA, McGraw-Hill Book Co./
- Kormendi Ferenc: YEARS OF THE ECLIPSE /USA, Bobbs-Merrill/
- MacEoin Gary és Zombory Akos: THE COMMUNIST WAR ON RELIGION /USA, Devin-Adair/
- NUDES BY MUNKACSI. Photographs by Martin Munkacsi /New York, Greenberg/
- Saranyi-Unger Theo: PRIVATE ENTERPRISE AND GOVERNMENT PLANNING /USA, McGraw-Hill Book Co./
- Borsody Stephen: HUNGARY'S PAST IS DEAD /USA, The New Leader, VII.16./
- Carner Mosco: MÁTYÁS SEIBER AND HIS ULYSSES /London, The Music Review, V
- Dr. Kippes J.: VOM UNGARN, SEINER SPRACHE UND SEINER SEELE /Katolischer Digest, Aschaffenburg/Main, V./
- Lengyel Emil: SOCIAL TENSIONS IN THE MIDDLE EAST /Annals of American Academy, VII./
- Mila M.: LA NATURA E IL MISTERO NELL'ARTE DI BÉLA BARTOK /La Rassegna Musicale, Roma, IV./
- Mitrany David: COMMUNISM AND THE PEASANTS /Annals of American Academy, VII./
- Sandor Gyorgy: MUSIC DOWN UNDER /Music Journal, USA, IV./
- Schmidt Joseph: REISE DURCH DIE WELT: BUDAPEST /Katolischer Digest, Aschaffenburg/Main, V./
- Seton Watson H.: TWENTIETH CENTURY REVOLUTIONS /Political Quarterly, London, VII.-IX./
- Vajay Szabolcs: TRIPTICO HUNGARO /La Nacion, Buenos Aires, VI.10./
- Vajay Szabolcs: UN VIAJE ALREDEDOR DE PICASSO /Noche y Dia, Buenos Aires, VI.15./

NYUGATI FIGYELŐ I.

TRUMAN

amerikai elnök július 27-én tett nyilatkozatában kijelentette, hogy mélyen megindítja a magyar nép tragikus helyzete s hogy az amerikai kormány Magyarország kommunista kormányát az egész világ előtt felelőssé teszi a tömeges elhurcolásokért. Az amerikai kormány a UNO elé terjeszti az ügyet.

Az elnöki tiltakozás az amerikai szakszervezetek felkérésére történt. /NYT, 51.VII.28./

Acheson pedig augusztus 1-én egy sajtókonferencián valószínű későbbi akcióra célzott, u.i. hangsúlyozta, hogy "mindenkinek megjegyzik a nevét, a legmagasabb hatóságokét is, aki a legcsekélyebb mértékben is felelősek az üldözéseikért."

MRS. ROOSEVELT

és Dr. Fábry Pál, a Szabad Európa Bizottság tanulmányi és tájékoztató központjának magyar vezetője közt párbeszédet közvetített VII. 21-én a NBC, a legnagyobb amerikai rádióhálózat a magyarországi deportálásokról. A félórás adást Amerika hangja s a Radio Free Europe is átvette s több nyelven leadta. Ezzel indult meg tulajdonképpen a nagyszabású "Crusade for Freedom", a szovjet "béke"-mozgalom amerikai ellenakciója.

Mrs. Roosevelt és Fábry Pál Magyarországról s más vasfüggöny-mögötti országból érkezett levelekből olvastak fel részleteket. A rádióhallgatók előtt kísérteties hűséggel elevedett meg a kommunista terror minden szörnyüisége. A menekülési lehetőségekről beszélve Fábry Pál azt a reményét fejezte ki, hogy Jugoszlávia megváltoztatja eddigi magatartását a rajta keresztül menekülőkkel szemben s átsegíti őket nyugati országokba, hogy harcolhassanak a Cominform ellen.

Végül mindketten hangsúlyozták az "igazság-hadjárat" jelentőségét a kommunizmus ellen.

A BUENOS AIRESI
INSTITUTO DE ARTE MODERNO

élén magyar titkár áll: Vajay Szabolcs. Az intézet nagy mértékben járul hozzá a magyar kultúra terjesztéséhez.

BARTÓK-VONÓSNÉG YESEK BUENOS AIRESHEN

Az Instituto de Arte Modernóban Bartók összes vonósnégységeit előadták nagy sikerrel. A LA NACION nevű nagy argentin lap a műveket "a legjelentősebb hozzájárulások egyikének" minősíti "a század kamarazene irodalmában." A vonósnégységeket a Végh-kvartett adta elő, "olyan együttes, mely tökéletesen azonosult Bartók művészetével!"/VL23,

DOHNÁNYI ERNŐ

nyári zenei tanfolyamot tart a san franciscoi Zenei és Művészeti Intézetben. /MUSICAL COURIER, USA, 51. VI./ - A jövő szezonban új hegedűversenyét mutatják be a new yorki filharmónikusokkal. /MUSICAL AMERICA, 51. Különkiadás/ - Most jelent meg LP-lemezen Beethoven-játéka. "Dohnányi Ernő egyik utolsó megmaradt s még mindig játszó zongoraművésze annak az iskolának, mely századunk korábbi éveiben uralkodott a zenei életben. A Remington Records nagy szolgálatot tett, amikor kihozta, egyszer majd a gyűjtők kincse lesz... Nemes stílusával Dohnányi D'Albert és Busoni emlékeit idézi mesterien adva elő két Beethoven-szonátát s F-dur Andantet, valamint Haydn F-moll variációit. Dohnányi nagy mértékben uralkodik a hangszer felett, mely híressé tette, mint zongoraművészt, túlzeneszerzői tevékenységén." /CHR. S. M., 51. VI. 12./

HAYDN UTOLSÓ OPERÁJÁT

Budapesten fedezték fel a múlt évben. /"Orfeus és Euridice"/ Decem-berben előadták Bécsben s már felvették LP-lemezre is. /NYT, 51. VII. 29/

NYUGATI FIGYELŐ II.

CSERFALVI ERZSÉBET

a fiatal menekült magyar hegedűművész nő májusban a brüsszeli nemzetközi hegedűversenyen a harmadik díjat nyerte két szovjetorosz mögött.

TELEVISION IS

gyakran szerepelnek Amerikában magyar vonatkozású számok. New Yorkban pl. egyetlen nap /51.VII.1./ a következő műsorszámok voltak láthatók: Sándor György zongorahangversenye, egy film Lugosi Bélával, egy másik Lukács Pállal, egy harmadik ismét Lugosival a főszerepben.

RABAT:

A francia közhivatalok s egyben a szultán székhelye. A felség tenisztrénere magyar. A rizstermelés meghonosítói és irányítói magyarok. A sok-sok építkezés vezetői jórészen magyarok. Néhai kubikusok, akik itt mesterré nőttek ki magukat. Egy nagy amerikai ipari település legfőbb szakértője magyar. A közeli Petit-Jeanban a petróleumforrások egyik igazgatója magyar. /Keleny, NYUGATI HIRNÖK, 51.V.20./

ZENEI HIREK

Seiber Mátyás Ulysses c. kantátájáról /tenorszólóra, ének- és zenekarra/ a londoni MUSICAL REVIEW /51.V./ nagy tanulmányt írt. A Londonban élő Seiber Kodály-tanítvány volt /"bár stílusa Bartók-tanítványnak mutatja"/, e művét 46-47-ben írta s legutóbb a júniusi frankfurti zenei fesztiválon adták elő. A tanulmány a művet igen nagyra értékeli.

Anda Géza Párizsban nagy sikerrel játszotta Bartók Második Zongoraversenyét. /LE MONDE, 51.VI.20./

Bartók hegedűversenyét LP-lemezre vették. "Ennek a nagyszerű versenyműnek a felvételéért hálásak lehetünk; - írja a WP /51.VII.8./ - a hegedűverseny valóban mestermű."

A MAGYAR SPORT HIRE

Két magyar világrekordot hitelesített 1950-ről a Nemzetközi Úszó Szövetség. Nemrég Moszkvában Novák Éva az egyiket újra megjavította. /SzN.51.VI.14./ - A június 3-án befejeződött stockholmi vívóvilág bajnokságokon a magyar csapat győzött 3 első, 2 második, 1 harmadik, 3 hetedik és 1 nyolcadik helyen. - A májusi milánói ökölvívó Európa-bajnokságon a nagyváltó - súlyban Papp László lett a bajnok.

NAGY ELEMÉR

újfelfogású díszleteivel s kosztümjeivel került színre a coloradoi ünnepi játékokon Gounod "Romeo és Juliá"-ja. A karmester Kozma Tibor volt. /CHR.S.M.51.VII.7./

SZOVJET-EURÓPÁBAN

is terjed a magyar irodalom. Persze főleg a népdemokrata, ill. moszkovita.

Szovjetunió: nemrég jelent meg egy elbeszélés gyűjtemény s Hidas Antaltól Petőfi-életrajz.

Lengyelország: Illés Bélától négy könyv, Hágy Gyula három színdarabja; előkészületben: Mikszáth "Különös házasság"-a, s a "Két választás Magyarországon", Nagy Lajos önéletrajza, Gergely Sándor "Dózsa-trilógiája", Illés Gyulától a "Puszták népe", Aczél Tamástól a "Szabadság árnyékában".

Csehszlovákia: Adytól a "Vér és arany", Jókaitól a "Szabadság a hó alatt", Illés három regénye, Sándor Kálmán, Gergely Sándor, Balázs Anna művei s Boldizsár Iván "Fortocskája".

Románia: Illés 2 könyve, stb.

Bulgária: Szabó Pál "Talpalatnyi föld"-je, Veres Péter egyik könyve, Illés, Vas Zoltán, stb. írásai.

Kelet-Németország: Mikszáth "Különös házasság"-a, Illés Béla, Kovai Lőrinc, stb. könyvei; előkészületben: a "Puszták népe", Déry egy regénye. /MN.51.VII.1./

HAZAI FIGYELŐ.

VÁROSI-ÜZEMI KULTURVERSENYEKET tartottak a tavasz folyamán /a téli falusi folytatásaként/, s ezeken 4761 kulturcsoport vett részt kb. 80.000 aktívával. A legjobb csoportok a júniusi Budapesti Kultúrhéten mutatták be művészetüket. Ezek a sorozatos kulturversenyek valóban kultúrforradalomnak számítanak. A sok selejtes propaganda-"mű" mellett a magyar népművészet legszebb alkotásai válnak így közkinccsé. Ha sok művet "szocialistává" is "fejlesztnek tovább", a versenyek során új népdalokat, táncokat fedeznek fel, a városiak pedig megismerik és megtanulják a népművészet eddig nagyrészt elzárt remekeit. A magyar nép így a lelki ellenállás leghatásosabb eszközéhez jut hozzá...

UJ ZENEMŰVEKET mutattak be május végén. Weiner Leó gondokára, hárfára írt Románcát, Járdányi Pál négy a cappella kórusra készült kidei népdalát, Mihály András három Petőfi-kórusát, Maros Rudolf Albán rapszodiáját. "Az egyik legérdekesebb bemutató Polgár Tibor 1848-49-es verbunkos c. szvitje volt. A könnyűzene területéről ismert szerző itt egyszeriben a magasabbrendű zenei alkotás felé lendül. Észmei céljai vannak, amikor a dicsőséges magyar szabadságharc zenéjét feleleveníti. Ének- és zenekarra írt kompozíciója határozottan egyéni elképzelésekre vall, kitűnő pl. az akkori államhatalmat jelző Gotterhalte perszifflálása és a diadalmas Kossuth-nótának vele való szembeállítás. Lelkesítő, olykor szinte sodró erejű a belőle áradó hangulat." /MN, V. 20./

Uj magyar hegedűversenyt írt Rékai Miklós. "Egy komoly mondani-valóval rendelkező, őszintén gondolkodó, csapongó kedélyű muzsikuszó-lal meg benne, mindig dallamos és közérthető nyelven." /MN, 51. VI. 30./

Lajtha László "Ballada és Verbunk"-jában egy népballadát/Megölték a Basa Pistát/ és egy 48-as toborzódalt/Huszárgyerek/ dolgozott fel baritonra s zenekarra. /MN, 51. V. 30./

A MAGYAR ISKOLÁKAT SZLOVÁKIÁBAN tovább szaporítják. "Az UJ SZO, a csehszlovákiai magyar dolgozók lapja - írja a KIS ÚJSÁG/51. VII. 19./ - megállapítja, hogy Szlovákiában az elmúlt tanévben 250 magyar tannyelvű óvoda, 100 népis-kola, 50 középiskola és 2 magyar gimnázium működött. Ezeket az eredményeket különösen azért kell magasra értékelni, mert az iskolákat a burzsoá nacionalisták kiseprűzése után úgyszólván néhány hónap alatt nyitották meg. A nyár folyamán 40 újabb óvodát rendeznek be.

Szeptembertől kezdve az eddigi 2 mellett 7 új gimnázium nyílik. Ezek főleg szakgimnáziumok lesznek, pedagógiai, építészeti, elektrotechnikai, egészségügyi és mezőgazdasági iskolák. Ugyancsak szeptembertől kezdve az egyetemi pedagógiai és agrártudományi karon magyar nyelvű oktatás is lesz. A magyar anyanyelvű fiatalok beiratkozhatnak más karra is, mert a legtöbb egyetemi tanárnál magyar nyelven is lehet vizsgálni."

A CSEHSZLOVÁKIAI MAGYAR DOLGOZÓK KULTUREGYESŰLETE 1949-ben alakult. Jelenleg 300 helyi szervezete van 20.000 taggal. /MN, 51. VI. 29./

BARTÓK BRÁCSAVERSENYÉT bemutatták Budapesten. "Mint Bartók utolsó művei - írja a MAGYAR NEMZET /51. V. 29./ - ez is rendkívül jelentőséggel mutat rá, hogy nagy zeneköltőnk a végső fejlődés csúcán visszatért a tiszta, klasszikus eszményekhez, a komplikáltságból visszatalált az egyszerűséghez, az atonalitásból és a polytonalitásból a becsületes, jó hármashangzat törvényeihez s minden idők zenéjének leglényegesebb elemét, a dallamot tette meg újra uralkodónak. Nagy tanulság ez! Ilyenformán Bartók Béla az akkori jövő - a mostani jelen - törekvései felé mutat... A művet összeállító Serly bizonyára a leglelkiismeretesebben járt el, de a verseny mégse teljesértékű Bartók-alkotás."

H I R Ű N K A V I L Á G B A N
/Magyar Kulturális Figyelő/

Szerkeszti:
Csicsery-Rónay István

A "Hírünk a világban" előfizetési díja az USA-ban évi 3 dollár, bármely más országban havi 1 nemzetközi postai coupon. Lunkatársainknak díjtalanul, szerkesztőségnek cserepéldány ellenében küldjük.

A "Hírünk a világban" könyvatos: bármelyik közlemény a forrás megjelölésével átvehető.

HIRŰNK A VILÁGBAN
Hungarian Monthly
P.O.Box 1005,
Washington 13, D.C.
U.S.A.

516 Mr. M. Högye
516 Vista Dr.
Falls Church, Va.

